

ÀREA C

**L'EQUILIBRI
LIBRI
AMB LA NATURA**

C1 - ÀMBIT 5

**EL MEDI
NATURAL**

C2 - ÀMBIT 6

L'ENERGIA

C3 - ÀMBIT 7

**L'EQUILIBRI
TERRITORIAL**

C5

EL MEDI
N A T U R A L

ÀMBIT C.5

EL MEDI NATURAL

El territori de Catalunya situat al sud dels Pirineus i sense comptabilitzar les comarques de la Franja d'Aragó té una extensió de poc més de 32.000 km², però el clima i la meteorologia són extraordinàriament variats gràcies a una orografia molt accidentada i diversa. En pocs quilòmetres de distància, podem passar d'un clima mediterrani temperat a un clima interior de grans contrastos o a un clima d'alta muntanya totalment alpí. Com a conseqüència, **el medi natural** també és molt divers i en una extensió tan reduïda podem passar de boscos alpins a boscos mediterranis, de terrenys de conreu de secà a hortes que permeten dues o més collites anuals, o de zones totalment deshabitades a ciutats altament densificades.

Aquesta realitat ens ha de fer ser molt curosos en la protecció de la **biodiversitat i el medi natural**.

SUBÀMBIT C.5.1.

EL TERRITORI

La **planificació territorial**, pensada des d'una visió global del país i entesa en un sentit transversal, haurà de contemplar des de les activitats econòmiques fins les socials, posant un èmfasi especial en la conservació i preservació del **medi natural** i la regulació de les activitats que s'hi desenvolupin. Alhora, haurà d'arbitrar les mesures que facilitin el creixement de la xarxa de ciutats que no formen la conurbació metropolitana de Barcelona i redueixin el creixement de la metròpoli barcelonina. Amb aquests criteris, la planificació general del territori català esdevé el millor instrument per aconseguir un desenvolupament sostenible i un territori equilibrat entre la ocupació humana i els **drets de la natura** i de les altres espècies animals amb les quals convivim. Aquesta planificació territorial, de caràcter estratègic, ha de ser el fil conductor de la planificació sectorial i de la planificació de detall de les diferents parts del territori.

SUBÀMBIT C.5.2.

MEDI MARÍ I SISTEMA LITORAL

Les conseqüències que comporta aquesta gran concentració urbana sobre el medi natural són evidents i explicables, i un dels sistemes que pateixen més aquesta concentració i la degradació que comporta és el **medi marí** i tot el **sistema litoral**, cosa que podem entendre només a partir d'aquestes dades bàsiques. La major part de les grans infraestructures del país i els assentaments industrials i logístics es concentra en les comarques de la franja costanera que també concentren la major part dels destins turístics del país, una de les seves principals activitats econòmiques. No cal dir, així mateix, que el sistema fluvial té un impacte directe sobre el **sistema marítim** i l'**ecosistema litoral** (aportacions, contaminació...), a la qual cosa s'afegeix l'efecte dels emissaris submarins i les actuacions sobre ports, platges, espigons, etc., les competències sobre les quals encara són, en molts casos, en mans de l'Estat espanyol.

SUBÀMBIT C.5.3.

CICLE DE L'AIGUA

Els assentaments humans, però també la fauna i el mateix territori, per sobreviure necessiten l'aigua dolça que es canalitza de forma natural per mitjà del sistema fluvial, format no només pels rius sinó també pels aqüífers subterranis. Aquest sistema que, exceptuant la Garona, aboca totes les seves aigües a la Mediterrània té unes característiques molt semblants en tot el territori català. Tots els rius menys l'Ebre així com els seus afluents (el Segre i les Nogueres), neixen en el propi país i, per tant, són de curt trajecte i amb cabdals clarament estacionals. Aquest caràcter estacional ha comportat la necessitat de regular-ne els cabdals per un sistema de pantans que, en general, garanteixen el subministrament permanent d'aigua per als habitants del territori i els usos agraris i industrials. En general, podem dir que la intervenció humana sobre el sistema fluvial actua sobre tot el seu recorregut i afecta tant la regulació dels cabdals com els nivells de contaminació de tots els rius i els aqüífers. El gran esforç de construcció de plantes depuradores arreu del país ha disminuït notablement aquests nivells de contaminació, però encara queda molta feina a fer en aquest camp. Els balanços hidrològics estudiats en els darrers anys permeten assegurar que Catalunya disposa de suficients recursos hídrics propis per cobrir tota la seva demanda interna, especialment si s'apliquen polítiques d'ús racional i reutilització, tot i que caldrà fer atenció a les conseqüències del canvi climàtic (per exemple, sobre la Muga) i que la pluviometria desigual i la situació física de la demanda principal en relació al recorregut dels principals cursos fluvials fa preveure que seguirà sent necessària la redistribució interna dels recursos hídrics. La gestió de l'aigua de les conques exclusivament catalanes realitzada en els darrers anys pel Govern autonòmic ha obert un camí a seguir en la definició de les polítiques hídriques, que han de seguir sent projectades des de la visió de les necessitats i possibilitats del conjunt país. Els episodis viscuts en el passat recent i, sobretot, pensant en el futur immediat posen damunt la taula la necessitat d'intervenir, en pla d'igualtat amb els altres països amb qui es comparteix la conca, en la gestió i els usos del riu Ebre i, en menor grau, de la Garona.

C6

**L'EQUILIBRI
TERRITORIAL**

ÀMBIT C.6

L'EQUILIBRI TERRITORIAL

Per garantir l'equilibri entre l'espècie humana i el planeta Terra, l'**equilibri territorial** es planteja com un dels principals reptes del futur i, alhora, com una gran oportunitat. En ple segle XXI, una estratègia encaminada a l'equilibri territorial ha de partir, necessàriament, d'una anàlisi molt curosa de la potencialitat de cada part del territori, del valor ambiental i paisatgístic del seu medi natural i ha fer-se des d'una visió transversal que estudiï totes les conseqüències sobre les persones i el medi natural de les propostes que es facin. Si l'objectiu primer és aconseguir l'equilibri entre l'espècie humana i els sistemes naturals i fer-ho a partir de criteris sostenibles socialment i econòmicament, en un país altament poblat preservar el sistema natural esdevé la primera prioritat, complementada necessàriament amb la formulació del sistema d'ocupació i la sostenibilitat de l'hàbitat humà.

SUBÀMBIT C.6.1.

L'ESTRUCTURA DEL TERRITORI

Malgrat que subsisteixen alguns elements diferenciadors que no podem qualificar com a barreres o diferències de tracte, avui ja no podem parlar de la Catalunya urbana i de la Catalunya rural de la mateixa manera que no massa anys enrere. Més enllà de la Regió 1, amb Barcelona i la seva gran àrea metropolitana, avui Catalunya també s'explica com una gran xarxa de ciutats petites o mitjanes que juguen el paper de centres comercials i de serveis per als habitants de la seva pròpia comarca i per als de les comarques veïnes. És el paper de ciutats com Girona, Lleida i Tarragona, enfortides per l'estructura provincial provinent de mitjans del segle XIX, però també de ciutats com Figueres, Vic, Manresa, Vilafranca, Vilanova i la Geltrú, Reus i Tortosa. Totes aquestes ciutats, de forma exclusiva o compartida —Reus amb Tarragona; Vilafranca amb Vilanova i la Geltrú o Figueres amb Girona—, representen els centres neuràlgics de regions que abasten diverses comarques i que articulen el territori català en l'actualitat.

Aquestes vuit regions i la regió pirinenca —sense una capitalitat clara—, representen, avui, una base sòlida per a sustentar una **estructura territorial** que faciliti l'equilibri econòmic i social imprescindible per assegurar un tracte equitatiu a tots els ciutadans del país en tot allò que configura el model d'estat del benestar descrit, a grans trets, en l'apartat anterior i que al mateix temps asseguri un cert **equilibri territorial**. En l'apartat final d'aquesta tercera part, on es descriuen les eines necessàries per convertir Catalunya en l'àmbit territorial, polític, social i econòmic més idoni per fer front als principals reptes del segle XXI, es desenvoluparan les propostes d'estructuració dels serveis que ha d'oferir l'Estat per fer possible el nou model d'estat del benestar.

En l'escenari de transformació i de creixement dibuixat, **la urbanística** —la planificació urbana— ha de tenir un sentit molt diferent a l'actual. Ha de deixar d'entendre's com la disciplina que tracta sobre el creixement extensiu de les ciutats per passar a ser, principalment, la que tracti de la rehabilitació i reutilització de les ciutats, densificant-les i, alhora, fent-les més habitables. Vivim en un país amb una part significativa del parc d'habitatges que necessita actuacions més o menys importants per adaptar-los a les exigències tecnològiques i energètiques del futur immediat, però també als nous usos de treball i lleure que cada cop més s'estan reclamant. La rehabilitació i/o substitució d'aquests edificis, amb el problema afegit de la propietat privada de quasi tots ells, serà un dels grans reptes de l'urbanisme del futur immediat.

SUBÀMBIT C.6.2.

LA DISTRIBUCIÓ TERRITORIAL DE LA POBLACIÓ

Avui, la població de Catalunya representa l'1 per 1.000 de la població total del planeta i la seva superfície poc més del 0,2 per 1.000 de la superfície terrestre, amb una densitat mitjana 4,7 vegades superior a la densitat global del planeta. La situació geogràfica, les condicions del medi natural, del clima i la meteorologia han propiciat, històricament, els assentaments humans en el territori de Catalunya, tot i que, avui més que mai, existeix un enorme desequilibri entre una franja costanera altament poblada i unes comarques interiors amb unes densitats molt més baixes. En les 15 comarques costaneres o molt properes, que representen encara no el 29% del territori, s'hi concentra poc més del 83% de la població i, en contrapartida, en el poc més del 71% del territori hi viuen el quasi 17% de la població restant. La mitjana de densitat de població en el primer cas és de 678 habitants/km² i en el segon de poc més de 55 habitants/km².

Si es compleixen les previsions de creixement demogràfic en el conjunt del planeta, tot fa pensar que la població de Catalunya creixerà en una proporció semblant i arribarà als nou milions d'habitants en els propers 25 anys. De totes maneres, si es mantenen les situacions d'inseguretat física per a les persones en diverses parts del planeta, sembla lògic pensar que l'increment de població a Catalunya pot ser superior a la mitjana global i que Catalunya pugui arribar al llindar dels deu milions d'habitants entorn de l'any 2040.

SUBÀMBIT C.6.3.

SOBIRANIA ALIMENTÀRIA. AGRICULTURA, RAMADERIA I PESCA

L'alimentació d'aquesta població i la generació d'excedents per ajudar a reduir els efectes de la fam i de la desnutrició en altres parts del planeta esdevé un altre dels grans reptes del futur immediat. Catalunya és un territori prou petit com per aplicar estratègies de "km 0" en tota la cadena alimentària i és prou divers i variat orogràficament i climatològicament com per produir tota la varietat de productes que assegurin una dieta sana i equilibrada per a tota la seva població. Alhora, els seus recursos naturals i la millora de les tècniques de producció alimentària per mitjans naturals permet creure que serà possible

produir la quantitat d'aliments necessaris per cobrir aquestes necessitats. Ja des d'ara mateix, calen canvis de mentalitat en els hàbits de consum alimentari i calen polítiques de clar suport a les comarques on la producció agrària i ramadera és una de les seves principals activitats econòmiques. Alhora, s'han de fer efectives les grans declaracions a favor de la pagesia i de les explotacions forestals que actuen amb criteris de sostenibilitat, de manera que tenir cura del paisatge i, de retruc, de la protecció de la fauna autòctona sigui una activitat que asseguri un nivell d'ingressos suficients i equiparables a les altres activitats productives i, tant o més important, en unes condicions de vida equiparables.

SUBÀMBIT C.6.4.

TRACTAMENT DE RESIDUS

La gran concentració urbana en la franja costera i l'àrea metropolitana de Barcelona, especialment, genera una gran quantitat de **residus** urbans, però també industrials i d'altres i que cal regular de forma acurada per mitjà d'una visió de nova cultura i d'una política circular en el **tractament dels residus i dels recursos** que aquests contenen.

SUBÀMBIT C.6.5.

MOBILITAT I TRANSPORT

Tant a l'hora de regular sobre les polítiques de **planejament urbà** com de **política energètica**, per satisfer les necessitats del territori hem de tenir molt present la ubicació i el traçat de les infraestructures tant de **mobilitat i transport**, com d'aigua, d'energia o de comunicacions.

SUBÀMBIT C.6.6.

CONTAMINACIÓ ATMOSFÈRICA I CANVI CLIMÀTIC

A més dels greus problemes de contaminació de sòls, aigües, aqüífers i el mar, la **contaminació atmosfèrica** per radiacions i especialment per emissió de gasos que afecten directament al **canvi climàtic** potser és la preocupació més evident.

EXIGENTS . CAT

C7 **L'ENERGIA**

ÀMBIT C7

ÀMBIT C.7

L'ENERGIA

Tota aquesta activitat sobre el territori necessita una clara definició sobre la **política energètica**.

Catalunya no té, pràcticament, fonts pròpies de recursos energètics bàsics. Més del 95% del seu consum està lligat a l'aportació de recursos energètics generats fora del país. L'objectiu no pot ser altre que disminuir aquesta elevada dependència energètica externa, reduint la despesa econòmica que comporta i col·laborant a reduir les causes del canvi climàtic. Com en molts altres temes estratègics, Catalunya no disposa, dels instruments jurídics i administratius per equilibrar el seu mercat energètic. És imprescindible que Catalunya pugui legislar sobre **l'energia** per regular el sector i prendre les decisions més favorables per als seus ciutadans. Cal avançar cap a un nou model energètic propi, ajustat a les necessitats, possibilitats i voluntats del país, que tingui com a primer objectiu les millores en eficiència i estalvi i que tendeixi a la suficiència a mitjà termini.

Els progressos tècnics de les darreres dècades i les experiències d'altres països ens han de permetre aconseguir l'alternativa energètica a mitjà termini, és a dir, que l'energia necessària es produeixi mitjançant fonts renovables i, preferentment, en el mateix lloc on es consumeixi. La diversitat orogràfica, climàtica i meteorològica del país ens ofereix unes grans possibilitats i la política energètica del país ha de començar per incentivar i promoure la investigació i la innovació en aquest camp. El desenvolupament de l'energia de producció solar, eòlica, geotèrmica o marítima ha d'esdevenir un eix bàsic de la política energètica de Catalunya i una de les prioritats del futur immediat. Legislar, en benefici dels ciutadans, sobre les repercussions econòmiques d'aquestes polítiques serà una de les primeres conseqüències d'aquesta nova política energètica. En el camí cap aquest llinar cal actuar sobre el sector de l'energia actual per facilitar la transició i col·laborar en el finançament de les noves polítiques.

**Q U I N A
C A T A L U N Y A
V O L S E R
C A T A L U N Y A ?**

**C O N G R É S
P A R T I C I P A T I U
C A T A L U N Y A
— I F U T U R**

EXIGENTS . CAT